

Portfolio

Elsa Lähteenmäki
Kangas ja kangastus

Kuvataiteen perusopetuksen lopputyö
Sara Hildén -akatemia 2026
Ohjaajat: Riikka Ajanki ja Anni Toivonen

Minä kuvantekijänä ja suhteeni taiteeseen

Kuvataidekoulu on ollut yhdentoista vuoden paikoitellen helppo, paikoitellen miellyttävä ja paikoitellen raastavan raskas taipale. Olen piirtänyt ja maalannut aina, se on ollut ainoa koko tähänastisen elämäni mukana kulkeva harrastus.

Kuvataiteen tekemiseen inspiroi puhdas ja häikäilemätön kauneuden tavoittelu. Kauneus käsitteenä on tietysti subjektiivinen, mutta minun tavoittelemani kauneus tarkoittaa omaa silmääni miellyttävää, esteettistä kokonaisuutta. Saatan ehkä olla ulkonäkökeskeisyyden uuvuttama tai turhamaisuuden tukahduttama, kun elokuvissakin juoni jää mielessäni visuaalisten ratkaisujen varjoon ja valitsisin jatko-opiskelupaikkani koulun arkkitehtuurin perusteella, mutta kauniit asiat yksinkertaisesti tuottavat yhtä suurimmista iloista elämässäni.

Niin kauan kuin olen asiaa ajatellut, on taiteen määritelmä pysynyt samana: taide on asia tai ilmiö, jota edes yksi ihminen pitää taiteena. Koen siis, että voimme yksilöinä antaa taiteen leiman mille tahansa, mutta emme kykene ottamaan sitä pois miltään.

Viime vuosien varrella erityisen inspiroivaksi aikakaudeksi ja sen taiteilijoiksi on noussut 1900-luvun vaihteen "Suomen taiteen kultakauden" lomassa vaikuttaneet taidemaalarit, kuten Magnus Enckell ja Albert Edelfelt, toisaalta myös ajan musiikki ja arkkitehtuuri. Ajan taiteessa ihailen erityisesti itseäni miellyttäviä aihepiirejä, kuten kansallisromantiikkaa, ihmisen olemuksen tavoittamista sekä kaupunkikuvastoa.

Taiteen tehtävän, olemuksen ja määritelmän voi jokainen itse hahmotella, mutta esteettisyyden tuottaman henkeäsalpaavan ilon ohella mielestäni taiteen toinen tärkeä tehtävä on kantaaottavuus. Kantaaottavuus on kuitenkin mielenkiintoinen pyrkimys: jotta kantaaottavuus olisi järkevää, tulisi taiteen

- a) olla esillä jossain, jotta kannalla voisi olla merkitystä
tai
b) tuottaa tekijälleen iloa, vaikka työ ei olisi esillä missään.

Omat työni harvoin ovat olleet esillä, fyysisesti tai sosiaalisessa mediassa, jolloin ensimmäinen kohta ei täyty. Toinen kohta voisi täytyä, jos keksisin niin hyvän idean, että voisin hylätä oman taiteen tärkeimpänä pitämäni tehtävän, kauneuden, tai jos pystyisin jollain tapaa ilmaista esteettisellä tavalla kantani omiin, pieniin poliittisiin kysymyksiin, joihin oikeasti haluaisin vaikuttaa. Minusta itsestäänselvyyksiltä kuulostaviin kysymyksiin, kuten luonnonsuojeluun, tuloeroihin tai tasa-arvoon kantaaottaminen tuntuisi turhalta niin kauan, kun minulla ei ole mitään uutta sanottavaa. Siksi pitäydyn vielä kauneuden kaivelussa ja esteettisyyden etsimisessä.

Syventävät opinnot 9.-10. vsk

Syventävien opintojeni kolmen lukukauden muodostavaa kokonaisuutta voidaan pitää henkisenä kasvutarinana, jossa aloitetaan arasti tutusta ja turvallisesta, kokeillaan jotain uutta kunnes todetaan kokeilun olleen virhe ja palataan juurille, kuin maasta tullut ihminen siunataan haudan lepoon, kotoisasti mullan alle. Aloitin siis syventävien opintojen matkani maalaustyöpajasta, siirryin keramiikkaan, jonka virheeksi todettuani palasin takaisin maalaamisen pariin. Ennen lopputyötä kuvataidekoulussa vietetyt kaksi vuotta olivat kaikkea muuta paitsi tuottavia. Töitä tein todennäköisesti hieman yli viisi, mikä osaltaan kasvatti tarvetta näyttää lopputyössä taidot, jotka koin jääneen piiloon.

Perusopintojen päättyessä halusin pystyä tunnistamaan, mitä arvoja töideni takana on. Ajatukset taiteen tekemisestä, sen syistä ja siihen vaikuttavista arvoista ovat selkeytyneet, joten voin todeta ainakin osittain onnistuneeni asettamissani tavoitteissa. Nykyään haluaisin joko löytää tavan vaikuttaa minulle tärkeisiin asioihin visuaalisesti, tai vain jatkaa kauniin maailman luomista ja ilahduttaa töilläni niin murehtivia mieliä kuin ankean avaria aulojakin.

Aina syventävien opintojen aikana kun oli mahdollista, kuvasin ihmisiä. Ihminen aiheena kiinnostaa mahdollisesti sen takia, että sillä on asema yhtenä arvostetuimpana ja vaikeimpana asiana kuvata: konservatiivinen näkemys tuntuu olevan, ettei taiteilija ole aidosti teknisesti lahjakas ennen kuin hän osaa kuvata ihmistä realistisesti. Halu kuvata ihmistä kumpuaa ehkä

myös tarpeesta muodostaa identiteettiä, tuntee yhteyttä ja ilmaista tunteita – todellisuudessa aiheeni valintaa ohjaa usein halu todistaa oma osaaminen. Lopputyönkin tarkoitus oli olla suuri, mahtipontinen ja kaunis, eikä pääasiallisia aiheita tarvinnut kauaa miettiä.

Lopputyön aihe, tekniikka ja tavoitteet

Lopputyöni aiheena ovat ystäväni erinäisissä asennoissa kotoisassa huoneessa. Alkuperäinen ajatus oli jonkinlainen ryhmämuotokuva, mikä kehittyi inspiraatiokuvien kautta selkeämmäksi näkemykseksi ja lopulliseksi ideaksi. Kuten aiemmin sanottu, ihmisen kuvaamista pidetään vaikeana, minkä takia – myös puhtaan kiinnostuksen ohella – valitsin ihmisen aiheeksi. Halusin toisaalta myös rakentaa hahmojen välisistä suhteista mielikuvaa ja ottaa ihmisen lisäksi myös ympäristön yhtälöön mukaan. Ystäväni valikoituivat malleiksi toisaalta sen takia, että saan otettua juuri sellaisen mallikuvan kuin haluan, mutta myös siksi, että ystävyys ja henkilökohtaiset suhteeni malleihin inspiroivat jopa alitajuntaisella tavalla.

Mielestäni tärkeintä taiteessa ja ennen kaikkea lopputyössäni on se, mitä kuva sanoo sen katsojalle, minkä takia kuvan merkitystä etsiessä kehottaisin suuntaamaan katseen omaan sisimpäänsä.

inspiraatiokuvia

Tekniikaksi valikoitui akryyli valtavalle puulevyllle, johon tyydyin kankaiden ollessa liian pienikokoisia. Akryylimaalauks on viime vuosina muodostunut omimmaksi ilmaisutavaksi ja kuvataidekoulun loppuessa pian tuntui, kuin tämä olisi aidosti viimeinen mahdollisuus näyttää mitä osaan – halusin siis haastaa itseäni mutta myös tehdä mahdollisimman onnistuneen maalauksen.

Tavoite työlle oli jo esitellyn taidekäsitykseni ja arvojeni mukainen kaunis, mahtipontinen, “eepiseksi” kutsuttu taideteos, joka “lamaannuttaa katsojan”, kuten vitsinä kirjoitin muistiinpanoihini ennen työn aloittamista. Halusin työn ennen kaikkea olevan todenmukainen esitys taidoistani ja kyvystäni tehdä visuaalisia ratkaisuja.

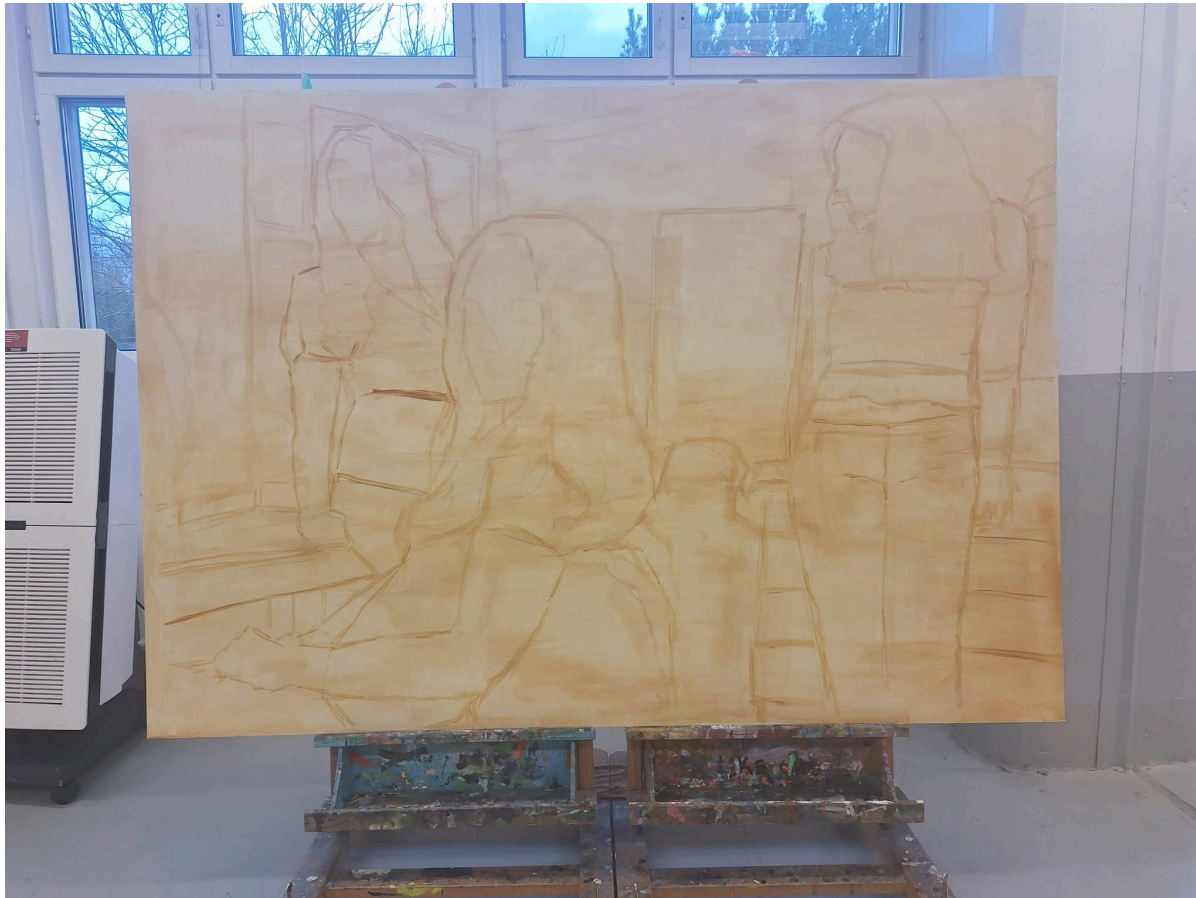
Työskentelyprosessi

Työn suunnittelu lähti kunnolla käyntiin, kun aloin etsiä inspiraatiota netistä erilaisista ryhmämuotokuvista, joissa oli asentojen lisäksi leikitely muun muassa väreillä ja valoilla. Perusajatus syntyi: halusin kuvan ystäväistäni, jossa hahmot ovat eri etäisyyksillä kamerasta, ja

jossa valo tuo kuvaan lisää visuaalista kiinnostavuutta. Kuvauspäivän toteuttamisen jälkeen piti yhdistellä useista kuvista paras kokonaisuus, ja hahmotella valmis suunnitelma ensin kalvolle ja piirtoheittimen avulla suurelle pohjalle, jonka olin pohjustanut gessolla.

Maalaamisen aloitin marraskuun lopussa, ja päätin toteuttaa työn sellaisella tekniikalla, että teen yhden kohdan käytännössä valmiiksi ennen seuraavaan siirtymistä. Tekniikan haasteet olivat tekemiseen vaadittavan ajan määrän arvioimisessa, mutta se toisaalta helpotti ymmärtämään, milloin jokin alue oli valmis. Alussa haastavuutta lisäsi myös pohjan ja maalin yhteistyö ja oma kokemattomuuteni levyllä maalaamisen parissa. Tuntui, ettei maali tartu pohjaan, ja että siitä johtuen kerroksia piti tehdä lukemattomia, jotta pohjaväriin saisi peittymään. Tuntuma kuitenkin kehittyi maalaamisen myötä, ja oikeat suhteet veden ja maalin välillä selkenivät, tai tekemisen ote muuten oikaistui, ja pohjan peittyminenkin sujui ripeämmin.

Työssä haastavaa oli mallikuvan ja maalauksen erottaminen toisistaan. Halusin tietysti, että maalauksen hahmot näyttäivät malleiltaan, ja että maalaus olisi realistinen ja luonteva esimerkiksi anatomioiltaan ja varjoiltaan. Jatkuva vertailu mallikuvan kanssa ei kuitenkaan olisi kannattanut: jossain vaiheessa oli todettava, ettei yhdennäköisyydellä työn ja mallikuvan välillä ole lopulta niin paljoa väliä – tärkeintä on, että maalaus näyttää hyvältä. Oman jatkuvan vertailun takia en halunnut liittää tähän portfolioon osaksi käyttämiäni mallikuvia, jotta huomio keskittyi maalaukseen ja sen hahmoihin, ei kuvan ihmisiin.

Työ piti olla valmis huhtikuun alkuun mennessä, ja helmikuun lopussa alkoi näyttää, etteivät viikoittain kerran pidetyt ohjatut kerrat tulisi millään riittämään. Siispä maaliskuussa vietin kolme viikkoa, neljä kertaa viikossa kahdesta neljään tuntia maalaamassa työtä, sillä en halunnut tinkiä niin kutsutusta visiostani, tai muuttaa alunperin hyvänä pitämäni suunnitelmaa. Uskaltaisin väittää, että käytin työhön kuluneesta ajasta noin puolet viimeisenä kuukautena, mikä johti tietynlaiseen turhautumiseen ja kyllästymiseen, ja tulin jopa hieman "sokeaksi" työlle. Työn loppuun saaminen niin hyvänä kuin mahdollista oli minulle silti elintärkeää, joten painoin pitkää päivää koululla, vaikka hieman väsyneenä.

Sain työn valmiiksi viikkoa ennen aikarajaa, käytettyäni maalaamiseen kaikkiaan noin 60 tuntia. Työn valmistumisen jälkeen en käynyt katsomassa maalausta muutamaan viikkoon, jonka jälkeen signeerasin työn ja näin sinetöin sen kohtalon valmistuneeksi. Palasin kuukauden jälkeen, päivää ennen kuin työ oli määrä saada ripustuskuuntoon, koululle tekemään mielestäni tarvittavia korjauksia maalaukseen. Yhden hahmon naama häiritsi minua liikaa.

Viime hetken muutokset

Itsearviointi

Lopputyöprosessi oli palkitseva ajanjakso, jota ei varsinaisesti jää ikävä. Vaikeinta työssä oli ehdottomasti ajankäyttö ja sen suunnittelu. Uskon elämässä aina saavani kaiken ajallaan valmiiksi, joten en halunnut alkuvaiheessa tehdä liian tarkkaa suunnitelmaa työvaiheista tai asettaa itselleni takarajoja, joiden mukaan etenisin työssäni. Kuten kokeisiin vasta viimeisenä iltana lukiessa, myös viimeinen kuukausi tuntui joskus jopa toivottomalta yritykseltä onnistua. Olen kuitenkin iloinen, että sisältäni löytyi tarpeeksi tahtoa saattaa työ loppuun, juuri sellaiseksi kuin olin sen alunperin suunnitellut tulevan.

Työ esittelee taitoni maalaajana ja sommittelijana onnistuneesti. Vuoden aikana samaa työtä maalatessa tuntui, että jotain alueita piti korjailla, kun osaaminen oli kehittynyt. Uutena kokemuksena isolle pohjalle maalaaminen oli ehdottomasti mieleinen, ja haluaisin jatkossa toteuttaa saman kokoluokan töitä, jos niiden sijoittaminen ja kuljettaminen olisi vain yhtään helpompaa.

Tämä iso teos on 11 vuoden aikana opittujen asioiden, tehtyjen töiden ja solmittujen ystävyyksien tulos. Toivottavasti kaikki koulussa vuosien varrella vaivoin vietetty aika näkyy maalausjäljessä ja tietysti myös mahtipontisuudessa.